

BIBLIOGRAFIA

Josep VECIANA I AGUADÉ, *Recull de topònims i antropònims del terme municipal de Renau*, in «Treballs de la Secció de Filologia i Història Literària» (Institut d'Estudis Tarraconens Ramon Berenguer IV), V, Excma. Diputació de Tarragona, 1990, pàgs. 59-143.— Les terres del Camp de Tarragona han estat afortunades pel que fa als estudis d'Onomàstica. Al nombre ben nodrit de monografies sobre els seus termes municipals —de modèlica qualitat— cal afegir ara la de Josep Veciana sobre la toponímia i antroponímia del terme de Renau.

Aquest treball recull un total de 400 topònims i una bona col·lecció d'antropònims. Aquests comprenen cognoms tradicionals, estadístiques de noms i cognoms, etc.; aquells es refereixen a barraques, coves, casetes de camp, fonts, pous, rases, torrents, camins, carrerades, masos, corrals, etc. L'arreglega sembla exhaustiva i afecta també els noms pretèrits. Els actuals, com és costum en aquests tipus de treballs, són normalitzats d'acord amb les normes acadèmiques i van acompanyats d'una acurada transcripció fonètica. Les dades referents a Renau i al llogaret deshabitat de Peralta són lògicament més denses. Entre els documents de l'apèndix cal destacar la Concòrdia de 1573 «entre lo senyor de Ranau i los vassalls».

A més de l'interès eminentment onomàstic de rescat de noms de lloc coberts per l'oblit i d'inventariació fidedigna dels noms de lloc i de persona actuals, vertebrats sovint sobre un suport documental, el present recull ofereix materials utilíssims per a la nostra història lingüística (fonètica, morfològica, lèxica); no em cansaré de repetir que l'Onomàstica, juntament amb la Dialectologia, mostra un corpus immens de dades, de testificacions de fenòmens respecte dels quals la llengua literària o estàndard no es manifesta prou generosa. L'onomàstica de Renau n'és una mostra. Així, en vocalisme, crida l'atenció la pèrdua de la consonant líquida final de */Cal Josepet del Cristofò*, semblant a la de *llombrígol* que esdevé *llombrigo*, *Camdevàdol*, *Campdevano*, etc. (amb els moviments en sentit invers del tipus *nínxol* — *nínxo*, *cervo* — *cérvol*); o el canvi de *L'Ultrera* en *l'Altrera*, que és un exemple més de la centralització de *u* (o *o*) en posició inicial (*clotell* — *clatell*, *polpís* — *palpís*): l'autor relaciona el topònim amb *ultrera* 'lloc de voltors', però caldria tenir també en compte *vultrera* i *vultra* 'massa espessa d'arbres'. La metàtesi present a *la Robel·losa* a partir de *la Rebol·losa* 'lloc de rebolls' ha fet creure a la gent de l'indret que es deia així per l'abundor de *rovellons* (o potser aquest fet ha provocat el canvi formal del topònim).

En consonantisme, *ajub* s'ha modificat en *anjub* probablement a causa de la dilació de la nasal dins sintagmes com *un ajub* — *un anjub* (cf. en barceloní *un antre* < *un atre*), com deu haver passat també a *n'Aguiló* — *n'Anguiló* — *l'Anguiló*. La metàtesi consonàntica explica que *Armengol* passés a **Anmergol* i aquest, per de-

saglutinació d'un suposat article personal *en*, arribés a /*Cal/Mergol*. La tendència al recolzament dental d'una vocal final (tipus *sòmit* 'somi') s'exemplifica amb *los Aubets* 'els àlbers'.

En morfologia apareix el polimorfisme en el cas de *lo raval* / *l'arraval* alternança en la qual caldria veure si els parlants interpreten la darrera variant com a femenina; la derivació també es mostra productiva (*lo Planàs, lo Pouàs, lo Figueral, etc.*).

En lèxic detectem extensions semàntiques interessants, com *pallissa* 'caseta de camp'; mots sense localització als diccionaris dialectals, com *los Retanys* 'rebrotos' o /*Cal/Morcaire* 'el qui neteja la pinyolada'; mots no documentats com *el Roget* 'llora vermella'; arcaïsmes fossilitzats amb valor translàtic com *la Cugulla/de Miramar* / o *el /carrer/corrible*; o residus francesos com *la Sarjanta*.

La documentació adduïda ens il·lustra sobre aspectes diacrònics: *Font Vella* va succeir a *Font Cuberta* i *les Briqueus* constitueix una modificació estranya de *les Brisques* 'pendís molt fred a l'hivern' (*brisca* vol dir 'aire fi i fred').

En la vessant onomàstica se'ns aclareixen aparents anomalies de gènere, com /*Muntanya del/Guineu*, amb un masculí imputable a un antropònim que va originar el topònim *Can Guineu*, o se'ns il·lumina la procedència del cognom *Goder* a partir d'*Aguader*. Els diacronistes podran continuar meditant, amb nous exemples, sobre l'origen de noms foscos com /*Hort i Corral del/Gelambí* o /*lo Mas de / n'Incles* (o *In-gles*) (potser d'*Isclè?*).

Treball, doncs, acuradament preparat i utilíssim tant per a l'Onomàstica com per a la lingüística històrica, pel qual felicitem cordialment l'autor. Posats a primflar en la crítica, trobo a faltar un mapa; i potser substituiria la forma normalitzada *la Parada del Noguer* per *la Parada del Nouer* d'acord amb el nom de l'arbre creat a partir d'*anou*.

Joan VENY

Joan COROMINES et al.: *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, volum IX, V-ZUM, Barcelona 1991, 623 pp.— Cloenda, provisional, d'aquesta obra magna. (Esperem, en efecte, un volum apèndix que comprendrà un índex, necessari per a ordenar el maremagnum d'informacions de localització imprevisible; i potser també —ho desitjaríem força— una fe d'errates, ampliacions, supressions, uniformització de criteris i grafies, etc. etc.)— Per als anteriors volums, havíem establert un complet inventari dels topònims (i qualche antropònim) «desplaçats». La futura aparició d'un índex, i el fet que, en aquest volum, les referències supleixen gairebé sempre els «desplaçaments», potser ens estalviarien de proporcionar ara aquesta nostra contribució. Sotspesats els arguments, ens decidim a fer-la tanmateix, jutjant que no serà totalment inútil. Anirà doncs després de la present nota, que no volem cloure sense, d'una banda manifestar la nostra pregona satisfacció de veure així assolit el terme d'una empresa de la qual pot sentir-se legitimament orgullós el qui l'ha portada tan obstinadament i segur sobre les espatlles. D'altra banda lamentar les imperfeccions que projecten ombres sobre el merescut esclat (atacs abusius contra col·legues; persistència en increïbles errors [Vallclara!]; afirmacions gratuïtes [La Creu de l'Aragall, p. 453: J.C. no sap on és la *casa* de l'Aragall]). La magnitud de l'obra, l'erudició i el pur patriotisme de l'autor, faran oblidar les objeccions poc nombroses, —onades perdudes en un oceà d'encerts. (I felicitem els col·laboradors, ben mereixedors de variades medalles!).

Inventari de N.P. comentats fora dels articles corresponents:

Açanui (Zanuy), Aixergall (xaragall), Alavedra (vedre), Ambernets (vern), Anyell (xai), Aragall (xaragall), Arracall (xaragall), Assegador (veral), Avagants (vagar); Baell, Baells (vado), Baga (vagar), Balcebre (vall 2), Barranc (vall 2), Basco, Bassiero (vedre), Batllori (vel-lori), Bedre, Bedro (vedre), Beixassarri, Béixec (vedre), Belar (vela), Belarta (vedre), Beniure (viu), Bèrnia (verna), Bernis (vern), Bestracà (Vultregà), Biure (viu), Boloriu (vall 2), Buitrera (vultor), Bulto (vultor), Buturera (vultor).

Caforca (xomba), Canyonada (veral), Carcolze (Ventoldrà), Castellví, Castellvill, Castellviny (vell), Coma-les-Bienes (vena), Cordell (veral), Corrívia, Corrívia (via); Damunt, Davall (vall 2), Demunt, Devall (vall 2); Enviny (vell), Envista (veure), Enviure (viu), Espolla (vila), Falgó (vila), Febró (viu), Forcarà (vila); Hostal (vendre); Ivars, Ivorra (vega); Joanicot (xerigot); Joglar (Xuclà); Labèrnia (vern), Llocarró, Lloquet (veral).

Madrona (veure), Masdexeixàs (xeixa), Merdança (xaragall); Panibustro (vultor), Partida (veral), Passovinyes (vi), Peixerani (vessar), Piquera (vedre), Pira (vell, vidre), Planabert (verd), Puigpalter (xerigot), Puirani (vessar), Puveu (vell); Racall, Recall, Regall (xaragall), Revojo (vogir), Rieró (vall), Rifà (xamós).

Saboc (xibeca), Salaxons (xenixell), Sanuy (Zanuy), Saragà, Saragall (xaragall), Sementer (veral), Senisell (xenixell), Soliguer, Soriguer (xoriguer), Sumat (xumar); Tastavins (Xercavins), Terveu, Tírvia (via); Vaira (vari), Vall-, Valli- (vall), Vallabriga, Vall-llobrega, Vallobre (vern), Vénda (vegada, veral), Veny (entrada pròpia), Verdoble (vern), Vereda (veral), Vidabona (viu), Viladellops (aragall), Vilella (vedell), Vingrau (vi), Visalibons (vila), Votorera (vultor); Xalaxons, Xerixons (xenixell), Xocainet (xicoina).

E.M.-R.

NOUVELLE REVUE D'ONOMASTIQUE. 15-16, 1990 (= 1991), 293 pp.- Amb cada tramesa, aquest òrgan de la «Société Française d'Onomastique» millora la seva presentació i el seu contingut. En aquest número sobresurten els articles de Michel GRIMAUD, *Les Onomastiques. Champs, méthodes et perspectives* (p. 5-23), obertura (per nosaltres des de fa temps demanada) a les investigacions pluridisciplinàries (antropologia, literatura, dret, economia, filosofia, psicologia, etc.) privilegiant, injustificadament, l'antroponímia vs. la toponímia; Claude-Pierre BOISSON, *Notes méthodologiques sur les racines pré-indo-européennes en toponymie* (pp. 25-38), intent —molt documentat— de clarificar un problema gairebé insoluble; Jean Claude RIVIÈRE [*Les aventures de la microtoponymie* (...)] (p. 39-46), ampliació metodològica partint d'exemples concrets; Frank-R. HAMLIN, *Entre toponymie et hydronymie: les noms des confluent* (p. 47-54) [Conflent, Tramesaigües ...]; Pierre-Henri BILLY, *Les composés de «Canta-» dans la toponymie de la France* (p. 55-86): extraordinària contribució quantitativa, en algun cas aplicable al nostre país, sense que arribi, però, a convèncer (com s'ho mereixeria); André SOUTOU, *Quatre familles de noms de lieux languedociens: Cabrespine, Capespine, Fontarèche, Vors* [Bor] (p. 125-135), (article completat per una nota de Jean-Pierre CHAMBON, p. 137, sobre «caprae spina»); Simon SEROR (de qui ja hem comentat d'altres excel·lents treballs sobre el tema), *Sobriquets et surnoms* [malnoms, re-noms] *des Juifs de Provence aux XVIe-XVIIIe siècles* (p. 139-152); Renada-Laura PORTET, *Autour de quelques graphies aberrantes et polémiques de certains toponymes des Pyrénées Orientales* (p. 156-160), completant un article publicat en el nostre Butlletí

(s. Bercol, Bao, V. de Raó, Nils); Heins Jürgen WOLF, *La microtoponymie du terrain au centre de la Sardaigne* (p. 189-197).— Tots els altres articles són en part, o totalment, interessants; així com els inventaris antroponímics (Provença en 1790, etc.); i com les nombroses recensions, algunes de ben fonamentadament crítiques.

E.M.-R.

Albert MANENT, *Les Ràpites al Camp de Tarragona*, in «Serra d'Or», 374, febr. 1991, 34-35.— Completant la llista i la situació d'aquests topònims, a la Catalunya Nova. (Personalment creuríem en una dispersió per analogia — posterior a la dominació àrab; la designació àrab havent estat adoptada pels Ordes de Cavalleria).

Desideri DIEZ GUIJANO: *Noms, cognoms i renoms de les cases*, in «La cultura popular a Horta» (Barcelona), segons informació oral proporcionada per Joan BARTROLÍ BONANY, i d'altres. Més de 300 renoms individuals o col·lectius, molts d'ells pretèrits. Els introductors són Cal (Ca l', Ca la, etc.); o, més sovint, Can.

Josep M. LLOBET PORTELLA: *Un fogatge de Cervera de 1467*, in «Miscel·lània Cerverina» 7 (1991), 179-183.— Aquesta transcripció literal serà completada per un treball de l'autor, *Els prenom dels caps de casa de Cervera, l'any 1467* (estadística), que serà publicat en el nostre pròxim número.

Cosme AGUILÓ: *Una hipòtesi de treball: la paraula «ram» a la toponímia de les Balears*, in «El Mirall», 43, març 1991, 16-17 (i id., 44, abril 1991, 63).— Relació amb l'estratègia, la defensa? [basant-se en la situació dels llocs que enumera].

Vicenç CARBONELL VIRELLA: *Savina i Sivina*, in «Talaia», gen.-febr.-m. 1991, 42-43.

Lluís MILLAN ROCA: *Naufragis a la Mar de l'Ebre* [costa de Tarragona i Castelló]; ed. «Ràpita» i Ajunt. Sant Carles de la R.; impr. Dasso, id.; pròleg de Florenci MACIAS, 1991.— Noms de vaixells; i «enganxadors» corresponents.

CURSOS D'ONOMÀSTICA

— L'Institut d'Estudis Ilerdencs i l'Estudi general de *Lleida* organitzaren un cicle de conferències sobre recollida de topònims (R. AMIGÓ), antroponímia catalana (D. ROIGÉ), formació dels topònims (A. TURULL), estudi etimològic dels topònims catalans (X. TERRADO), els dies 8, 9, 10 i 11 d'abril de 1991.

— Dels dies 8 al 12 de juliol 1991, a l'Escola d'Estiu de *Xest*, tingueren lloc unes jornades d'onomàstica (toponímia i antroponímia), organitzades per la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana i la Universitat de València, i amb la participació dels millors especialistes del tema: Carme BARCELÓ, Emili CASANOVA, Jordi COLOMINA, Lluís GIMENO, Josep LACREU, Joaquim MARTÍ, Aigües Vives PÉREZ, Ernest QUEROL, Vicent ROSSELLÓ.

INFORMACIÓ SOBRE TOPONÍMIA DE LA SELVA DEL CAMP

Pilar Murgadas Claraco, en «*El llibre de valies de 1404 de La Selva del Camp*» (B.I. de la SdO, XLV, juny 1991, pàg. 19), s'interessa per saber qui conserva les fitxes, amb topònims, que devia generar el concurs convocat per ADESEL en 1957. No li puc donar una resposta, però haig de dir que sóc dipositari d'una carpeta amb una vuitantena de quartilles manuscrites per Eufemià Fort Cogul; sembla que aquestes quartilles són conseqüència i continuació d'aquella iniciativa d'ADESEL. Una nota introductòria d'aquesta carpeta és de 1965. Hi ha llistes de noms de la vila, del terme, de cognoms antics i de renoms (actuals). Retinc aquesta informació esperant que, un dia, donin resultat gestions fins ara infructuoses perquè algú es disposi seriosament a emprendre's la confecció de l'inventari toponomàstic de La Selva del Camp. Quan aquesta persona es faci present, podrà disposar d'aquestes quartilles que els fills d'Eufemià Fort Cogul m'han fet l'honor de confiar-me.

Potser la mateixa Pilar Murgades s'ho podria proposar. O podria encoratjar alguna persona amiga seva a proposar-s'ho. Entre la magnífica anàlisi del llibre de les Vàlues de 1404, els materials que va recollir sa germana Montserrat quan s'hi va il·lusionar sense saber que no ho podria acabar, i les notes de l'Eufemià Fort Cogul, una part de la tasca ja està sòlidament començada. Si la Pilar Murgades no pogués fer d'assessora/tutora d'alguna persona recomanada seva per a aquest recull, algú es trobaria que s'encarregués d'aquella assessoria.

R. AMIGÓ (Reus)

SOCIETAT D'ONOMÀSTICA
C. E. Granados, 26-28 (6-6) - 08008 BARCELONA
c/c. 429-2-504-54 de la «Caixa», Barcelona
Redacció del Butlletí: C. de Balmes, 173 (4-1) - 08006 BARCELONA